

**Ioan A. Vătășescu (1897-1980), secretar general
al Universității „Regele Ferdinand I” din Cluj.
Repere bio-bibliografice**

Alexandru A. Păcurar*

Cuvinte-cheie: *Ioan A. Vătășescu, Universitatea din Cluj, secretar general, epurare, autobiografie, bibliotecar, Institutul Medico-Farmaceutic din Cluj.*

De-a lungul timpului s-a putut constata că noi, românii, nu prețuim îndeajuns păstrarea memoriei înaintașilor. Doar fragmentar și, de cele mai multe ori, numai din istoria orală s-au putut reconstitui traseele biografice ale unui număr însemnat de personalități care s-au remarcat în viața unor colectivități sau instituții locale, regionale sau chiar naționale. O prea lungă serie de figuri emblematice așteaptă să le fie cunoscută și recunoscută contribuția avută la propășirea colectivităților și/sau instituțiilor pe care le-au slujit. Este adevărat că în „deceniul prăbușirilor (1940-1950)”¹ și încă un deceniu peste, în noile condiții ideologice proletcultiste, s-a făcut totul ca să se șteargă ori să se ducă în derizoriu contribuția unor înaintași, care, astfel, au intrat într-o lungă noapte a anonimatului.

După 1990, când ne-am recâștigat dreptul de a ne recupera, în mod corect, istoria de dinainte de 1945, ne revine ca o datorie refacerea parcursului bio-bibliografic al acestora. Din galeria celor „uitați” de la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj face parte și Ioan A. Vătășescu², ultimul ei secretar general numit potrivit uzanțelor vremii de Ministerul Educației Naționale, la propunerea Senatului Universității din Cluj, pe vremea când instituția se numea Universitatea „Regele Ferdinand I”. La numita instituție,

---

* Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, alexandru.pacurar@ubbcluj.ro.

¹ Mihai Pelin, *Deceniul prăbușirilor (1940-1950): viețile pictorilor, sculptorilor și arhitecților români între legionari și staliști*, București, Editura Compania, 2005.

² Am optat pentru forma „Ioan” a prenumelui, întrucât în *Scurta biografie* el însuși optează pentru această formă, cu toate că în Muntenia, Oltenia și Moldova era încetățenită forma „Ion”.

în perioada interbelică, modalitatea de numire/avansare în demnitatea de secretar general, era următoarea: Senatul Universitar, structura de conducere a Universității din care făceau parte rectorul, prorectorul, decanii și prodecanii celor patru facultăți constitutive (Drept, Medicină, Litere și Filozofie, Științe) înainta propunerea pentru funcția de secretar general ministerului de resort, care își dădea avizul asupra persoanei propuse, ea fiind apoi numită prin Înalt Decret Regal. Printre atribuțiile Senatului Universitar, din care făcea parte și secretarul general, se numărau propunerea de buget, avizarea execuției bugetare și a bilanțului anual, avizarea programelor de studii, cuantumul taxelor percepute etc., inclusiv aceea a aprobării scoaterii la concurs a posturilor didactice și de promovare a personalului tehnico-administrativ.

La Universitatea din Cluj, secretarul general era considerat ca înalt funcționar de stat, desigur în domeniul universitar. Subordonat în mod direct rectorului, secretarul general conducea și coordona secretariatul Rectoratului și al decanatelor facultăților, participând întotdeauna la reuniunile Rectoratului și ale Senatului. Totodată, el reprezenta Universitatea pe linie de secretariat în relațiile cu ministerul de resort și cu alte instituții, asigura Rectoratului documentele și datele necesare luării deciziilor. Ioan A. Vătășescu a deținut această demnitate în perioada 1937-1947, fiind înlăturat subit și în mod pătînitor în mai 1947, după o regie de acum bine cunoscută, aceea a epurărilor politice de tristă amintire!

În anul centenarului Universității clujene în administrație românească, articolul de față este unul recuperatoriu; el marchează succint principalele repere bio-bibliografice ale celui ce a fost Ioan A. Vătășescu, înalt funcționar universitar, dedicat școlii românești. Este un articol-semnal asupra personalității celui evocat. Abuzul îndeapărtării lui de la Universitate la cererea „Sindicatului Salariaților Publici din orașul și județul Cluj”, precum și graba dezonorant de suspectă și atitudinea servilă cu care rectorul Emil Petrovici a pus în practică adresa „Sindicatului”, din 28 mai 1947, rămân a fi cercetate pe viitor.

Documente arhivistice ne permit reconstituirea parțială a traseului vieții și activității lui Ioan A. Vătășescu, iar în urma discuției telefonice pe care am avut-o cu dr. Liana-Dacia Sabo-Vătășescu, fiica cea mică a soților Vătășescu, s-au limpezit și alte aspecte³, precum date de stare civilă, de parcurs profesional, atât ale fostului secretar general, cât și ale membrilor familiei sale.

---

³ Datele de stare civilă, precum și aspecte legate de familie, mi-au fost relatate de doamna dr. Liana-Dacia Sabo-Vătășescu, căreia îi mulțumesc și pe această cale!

Este vorba de o *Scurtă autobiografie*, document olograf scris de Vătășescu în toamna anului 1954, pentru întocmirea dosarului în vederea angajării lui ca bibliotecar la Institutul Medico-Farmaceutic din Cluj. În document, el descrie principalele etape din viața și activitatea sa (familia parentală, școala urmată în satul natal, studiile liceale și universitare, parcursul său profesional, inclusiv lucrările publicistice și de sinteze de secretariat, căsătoria, nașterea fetelor, îndepărtarea din Universitate, activitatea didactică în învățământul tehnic-muncitoresc de la Câmpina, „atitudinile sale politice” și afilierea la diverse organisme și asociații, încheind cu o serie de „referințe” care vin în sprijinul celor afirmate. Astfel, cele cincisprezece pagini scrise pe foi de caiet dictando permit schițarea activității acestui onest secretar general al Universității clujene.

Contextul spațio-temporal

Pentru înțelegerea vieții universitare clujene, cu tot ce incumbă ea, este necesară prezentarea momentului înființării Universității românești de la Cluj, dorită cu ardoare de elitele românești transilvănene, românii fiind marginalizați și vitregiți secole de-a rândul de învățământ în limba maternă de toate gradele. În plus, cu toate că erau

[...] cei mai numeroși, cei mai interesanți prin manifestările vieții lor în legătură cu pământul, cei mai originali în înfățișarea lor etnică și în civilizația lor, românii nu erau studiați decât în treacăt, cu un fel de dispreț, ca niște paria pe care îi cinstești prea mult pomenindu-i⁴.

Pentru a demonstra setea de cunoaștere și de cultură în limba română, precum și importanța Universității pentru Cluj, pentru Transilvania în general, și, implicit, a celor ce au slujit-o, redau cuvintele criticului literar Petru Poantă, care a descris-o în termenii următori: „Realizarea învățământului oficial în limba română echivalează cu un soi de transmutație, cu o schimbare radicală de destin, cu o altă întemeiere. [...]. Mitizată în imagerul colectiv, înființarea instituției e percepută în epocă drept actul fondator al noului oraș. Universitatea instaurează astfel sentimentul centrului, al unui axis mundi”⁵, iar „prin prestigiul acesta cvasi-mitic, ea impune autoritatea elitei în viața comunității”, recunoscând cu onestitate că, „la venirea românilor, orașul avea deja nu doar o infrastructură, ci și o

---

⁴ George Vâlsan, *Prefață*, în „Lucrările Institutului de Geografie al Universității din Cluj”, vol. I, București, Tipografia Cultura Națională, 1924, p. VII.

⁵ Petru Poantă, *Clujul interbelic. Anatomia unui miracol*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2013, p. 174-175.

atmosferă universitară”⁶. Dacă acesta a fost contextul de extraordinară emulație a fondării Universității românești de la Cluj, acela al revenirii ei din refugiul consecutiv cedării Transilvaniei de Nord-Vest din vara anului 1940, a avut cu totul alte trăsături.

După 23 august 1944, Transilvania de Nord a fost eliberată de sub dominația trupelor germano-maghiare și ocupată de Armata Roșie, care și-a asumat temporar și administrarea acestei părți a provinciei. Universitatea „Regele Ferdinand I” din Cluj se afla în refugiu la Sibiu și Timișoara. Istoricul Mihai Teodor Nicoară⁷ remarcă faptul că „în vreme ce rectorul Universității, Iuliu Hațieganu, se ocupa de revenirea Universității la Cluj, în rândul corpului profesoral s-au născut atitudini neliniștitoare de oportunism, dar și de solidaritate”. Menționa atitudinea profesorului Ilie Bacinski, care „afișa o atitudine prosovietică deschisă”, subliniind că „zorii sovietizării se arătau deja” fiindcă, încă la Sibiu, s-au început la 20 septembrie 1944 „cursurile libere pentru învățarea limbii ruse, organizate de profesorul Emil Petrovici”⁸. În vederea reîntoarcerii Universității la Cluj, la 26 septembrie 1944, Senatul universitar a dat curs propunerii Ministerului Educației Naționale, aceea de înființare a unei Comisii speciale pentru revenirea ei în orașul de pe Someșul Mic, „imediat ce orașul era eliberat de sub ocupația hortystă”. Din Comisie făceau parte rectorul Iuliu Hațieganu, decanii Aurelian Ionașcu și Dumitru D. Roșca, profesorii Gheorghe Procopovici, Alexandru Pop, Tiberiu Morariu, Coriolan Tătaru, Ion Mușlea – directorul Bibliotecii Universitare și Ioan A. Vătășescu, secretarul general⁹. Astfel, în această etapă, Vătășescu, însărcinat cu problemele administrative, s-a lovit direct „de dificultățile legate de reîntoarcerea [universității] în sediul ei de la Cluj”¹⁰, dificultăți potențate de ocupantul sovietic. Ea s-a produs un an mai târziu, în vara și în toamna lui 1945, în vederea deschiderii anului universitar 1945/1946. Momentul revenirii din refugiu este descris de doamna Hora Crăița Dumbravă, pe atunci fiica de unsprezece ani a asistentului universitar Fabiu I. Dumbravă de la Institutul de Geografie, astfel:

Am venit din refugiul de la Timișoara împreună cu părinții în vara anului 1945. Universitatea pusese la îndemâna părinților mei, ca și celorlalte

---

⁶ *Ibidem*.

⁷ Mihai Teodor Nicoară, *Dificultățile revenirii la Cluj a Universității „Regele Ferdinand I” (1944-1945)*, în „Caiete de Antropologie istorică”, Cluj-Napoca, anul IX, nr. 1 (16), ianuarie-iunie 2010, p. 194.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*, p. 195

¹⁰ *Ibidem*, p. 197.

cadre didactice și a familiilor lor, un vagon în care ne-am încărcat mobilierul și întreg avutul. Odată ajunși în gara Cluj, după o călătorie istovitoare, lucrurile noastre au fost încărcate într-un camion militar și transportate la Universitate, unde au fost descărcate și depozitate în subsolul clădirii. Acolo am stat circa două săptămâni, împreună cu multe alte familii de universitari, până ne-au fost repartizate locuințe în oraș. Curtea interioară, holurile Universității, dar și strada pe care se afla ea, răsunau de glasurile și de jocurile noastre de copii, bucuroși că ne-am întors acasă¹¹.

Dintr-o altă perspectivă, aceea a contextului politic intern sub ocupație sovietică, Nicoleta Chicinaș constată că, „din rațiuni de ordin militar și politic, în așezările urbane din Transilvania de Nord au fost instalate numai garnizoane sovietice”¹², fapt ce a favorizat trecerea spre un aparat de stat „democrat-popular” în decursul perioadei 6 martie 1945 – 13 aprilie 1948. Acest proces a fost însoțit de valuri de arestări, epurări și abuzuri la care a fost supusă societatea românească, care au debutat mai înainte: „[...] procesul de epurare a fost început de autoritățile sovietice după preluarea în administrație a teritoriului transilvan”¹³, prin comisiile de epurare înființate; în cazul Corpului didactic, „ea și-a început activitatea la 22 noiembrie 1944”¹⁴. Autoarea arată că dacă prima fază (1944-1945) a epurății comuniste a vizat „eliminarea elementelor fasciste și naziste din viața publică, înlăturând cetățenii potrivnici noii orânduiri”, în fazele următoare, derulate între 13 martie 1945 și 13 aprilie 1948, aceea a „epurării autohtone”¹⁵, s-au „îndepărtat elementele antidemocratice”, continuând în anii 1950 cu elementele așa-zise „carieriste, oportuniste, exploatare și dușmănoase”, ca urmare a „verificărilor din cadrul partidului unic”¹⁶.

În cazul lui Ioan A. Vătășescu, a fost vorba de Comisiunea mixtă de sub auspiciile Frontului Național Democrat (FND, creat la 12 octombrie 1944 ca organism politic compus din PCR, PSD, Sindicatele Unite, Frontul Plugarilor, Uniunea Patriotică Maghiară, PNT-Anton Alexandrescu) de încadrare a funcționarilor publici din municipiul Cluj și Comisia de

¹¹ Alexandru Păcurar, *Lucrările Institutului de Geografie a Universității din Cluj/ Travaux de l'Institut de Géographie de l'Université de Cluj (1922-1947). Monografie*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2019, p. 29.

¹² Nicoleta Chicinaș, *Evoluția aparatului administrației publice și a justiției orașului Cluj în primul deceniu postbelic (1944-1950)*, teză de doctorat, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Istorie și Filosofie, Cluj-Napoca, 2012, p. 162.

¹³ *Ibidem*, p. 215.

¹⁴ *Ibidem*, p. 216.

¹⁵ *Ibidem*, p. 232.

¹⁶ *Ibidem*.

Purificare de la Universitate, vizând exclusiv componenta politică, prin care „se eliminau persoanele cărora le lipsea trecutul democratic curat, adică adeziunea la comunism”. În viziunea istoricului Mihai Teodor Nicoară, îndepărtarea lui Vătășescu a avut loc în perioada pe care o numește „a raționalizării învățământului superior sau strategia comprimărilor 1947-1948”¹⁷, anul negru al umilinței, când a avut loc „purificarea de balastul universitar!”¹⁸

Fig. 1. Ioan A. Vătășescu (rândul de sus, primul din stânga) într-un portret de grup al membrilor Senatului Universității în robe de ceremonie, în curtea interioară a Colegiului Academic, înainte de vizita de inaugurare a Suveranului, Regele Carol al II-lea, din 13 iunie 1937. Rândul de jos, de la stânga spre dreapta: prof. Dumitru Michail, decanul Facultății de Medicină; prof. Emil Hațieganu, decanul Facultății de Drept; prof. Florian Ștefănescu Goangă, rector; prof. Nicolae Drăganu, prorector și decanul Facultății de Litere; prof. Alexandru Borza, decanul Facultății de Științe. Rândul de sus, de la stânga spre dreapta: dr. Ioan A. Vătășescu, secretarul general al Universității; prof. Iuliu Moldovan, prodecanul Facultății de Medicină; prof. Iacob Lazăr, prodecanul Facultății de Drept; prof. Theodor Capidan, prodecanul Facultății de Litere; prof. Victor Stanciu, prodecanul Facultății de Științe (Sursa: Muzeul de istorie a Universității „Babeș-Bolyai”, prin bunăvoința doamnei dr. Ana-Maria Stan, cercetător-științific II, căreia îi mulțumesc și pe această cale).

¹⁷ Mihai Teodor Nicoară, *Istoria Universității din Cluj. De la Universitatea „Regele Ferdinand I” la Universitatea „Babeș-Bolyai” (1945-1959)*, teză de doctorat, Cluj-Napoca, 2010, p. 283.

¹⁸ *Ibidem*.

Mai mult de atât, în decursul anilor 1944-1946, la Cluj s-au înmulțit și conflictele interetnice, căci diferendul româno-maghiar „a fost folosit la maximum de sovietici în scopul impunerii comunismului în România”¹⁹, exacerbandu-se în 1946, când „în viața academică clujeană din primăvara acelui an, nu comunismul era principala preocupare [...], ci problema ungurească, problemă veche și reînnoită acum”²⁰, culminând cu grevele studentești unde s-au scandat lozinci precum „Studentimea Regelui” și „Clujul este românesc”²¹.

În acest context bulversat, au fost epurați savanți și mari dascăli, nume notorii precum Onisifor Ghibu, Rimiroiu Gheorghe, Marinescu Constantin, Pamfil Eduard, Victor Papilian, Iuliu Moldovan, Lucian Blaga, Silviu Dragomir, Yves Auger, Emil Panaitescu, Ioan Moga, Gheorghe Giuglea, Romulus Vuia, Alexandru Borza, Sabin Opreanu, Ioachim Crăciun, Romulus Căndea, Liviu Rusu și mulți alții, trecând direct „din amfiteatre, în închisori”²².

Repere formative

Ioan A. Vătășescu s-a născut la 22 octombrie 1897, în comuna Arefu de la „poalele Carpaților”, din plasa Curtea de Argeș, într-o familie de „țărani săraci, care în decursul vieții și-au agonisit existența zilnică prin munca brațelor”²³; se va stinge din viață la 10 ianuarie 1980, la București.

În copilărie, a urmat și absolvit în satul natal, până în anul 1909, cinci clase primare, „fiind clasificat întâiul”²⁴ în clasa a V-a între toți elevii școlilor centrului Corbeni, de care aparținea și școala din Arefu. Din cauza greutăților familiale, a fost nevoit să întrerupă studiile, ajutându-și părinții în muncă. După izbucnirea Primului Război Mondial și intrarea României în conflict, a rămas orfan de ambii părinți și, mai mult, căminul părintesc a fost în întregime distrus în cursul luptelor de la Arefu: „satul natal a fost teatrul unor crâncene lupte”²⁵, cum a consemnat peste ani în *Scurta autobiografie*.

---

¹⁹ *Ibidem*, p. 162.

²⁰ *Ibidem*, p. 354.

²¹ Mihai Teodor Nicoară, *op. cit.*, p. 195.

²² *Ibidem*, p. 291.

²³ Ioan A. Vătășescu, *Scurtă autobiografie*, manuscris olograf cuprinzând 15 pagini, Serviciul Arhive, Direcția Patrimoniului Cultural Universitar a Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, 1954, p. 1.

²⁴ *Ibidem*, p. 2.

²⁵ *Ibidem*.

Tânărul Vătășescu a manifestat o „dorință arzătoare de luminare și progres”²⁶, și astfel, cu elanul tinereții, „a început munca avântată [...] de mare efort și de lungă durată”²⁷, cum el însuși declară, pentru depășirea condiției sale și „formarea lui spirituală”²⁸! Pe lângă determinarea și voința sa de fier, el a beneficiat de ajutorul societății românești care pusese în operă o întreagă rețea instituțională pentru ajutorarea zecilor de mii de orfani de război. După ce a urmat cursurile liceale în România, a obținut Bacalaureatul clasic (în Litere și Filosofie) la Universitatea din Nancy (Franța), „echivalat de Minister”²⁹. A urmat apoi studii de Litere la Universitățile din Grenoble, Nancy, Strasbourg și Paris, finalizate cu obținerea licenței în Litere la Sorbona, specialitatea Franceză și, secundar, Română și Filosofie, echivalată ulterior de Facultatea de Litere din Cluj și „vizată pentru echivalență de Minister”³⁰. În 1934 a absolvit Seminarul Pedagogic, afirmând că a obținut „alte trei diplome superioare de la Institute de învățământ franceze pentru însușirea măiestriei de profesor”³¹!

La 17 decembrie 1934, și-a susținut doctoratul la Universitatea din Paris, cu: „L’oeuvre de Victor Hugo en Roumanie”³² (ca teza principală) și „Bibliographie critiques des traductions en roumain de Victor Hugo”³³ (ca teza secundară). Referitor la acest ultim aspect, în *Scurta autobiografie* menționează: „Cele două teze de doctorat înscrise pe numele meu în «Analele Universității din Paris» (1938, p. 447) poartă numerele 938 și 939”³⁴ (sic!, corect pozițiile 987 și 988)³⁵. Aceasta era cutuma la universitățile franceze, ca doctorandul să efectueze două teze, una principală și o a doua, de mai mică întindere, secundară! În sursa citată de Ioan A. Vătășescu, respectiv *Annales de l’Université de Paris*³⁶, într-adevăr la pagina 447, la categoria „Relations littéraires franco-roumaines et franco-hongroises”, este menționat la pozițiile 987 și 988; mai mult ca sigur că memoria i-a jucat feste, *Scurta autobiografie* fiind redactată la un interval de peste douăzeci de ani.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*, p. 3.

³² *Ibidem*.

³³ *Ibidem*.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ Mulțumesc pe această cale profesorului Christian Germanaz de la Universitatea din La Réunion (Franța), care mi-a facilitat accesul la sursa bibliografică franceză citată.

³⁶ *Annales de l’Université de Paris*, Paris, 13 année, n° 1, janvier-février 1938.

În serviciul public

Paralel cu desăvârșirea studiilor, Ioan A. Vătășescu a fost în serviciul public românesc începând cu 1 aprilie 1922. La Universitatea Daciei Superioare – așa cum s-a numit Universitatea din Cluj până în toamna anului 1927 când, la cererea Senatului său, a primit permisiunea să poarte numele ilustrului Rege Întregitor de Țară, Ferdinand I al României – a fost arhivar (1 noiembrie 1924 – 31 decembrie 1927), secretar la Rectorat (1 ianuarie 1928 – 31 martie 1937). La 1 aprilie 1937, a fost avansat secretar general al Universității prin Înalt Decret Regal nr. 1883/1937, demnitate în care a activat timp de zece ani, până în 1947. Pentru activitatea sa meritorie în cadrul Universității clujene a fost decorat cu Ordinul „Coroana României” în grad de cavaler prin Înalt Decret Regal nr. 1445/1942 și cu „Les Palmes Académiques”.

La 30 mai 1947 a fost eliberat din funcție, urmare a „lucrăturii” întreprinsă de „Sindicatul Salariaților Publici din Cluj”, în contextul înlăturării vechilor elite din administrația universitară. I-a succedat în funcție Liviu Gomboș³⁷. Laconica decizie a Rectoratului menționează: „I se retrag D-lui Ion A. Vătășescu toate atribuțiunile avute până în prezent ca secretar general, păstrându-și numai aceea de Director al Colegiului Academic”³⁸.

Este tot ceea ce a putut face rectorul, profesorul Emil Petrovici³⁹, căci cerberul „sindicat”, în fapt o unealtă a NKVD-ului sovietic, ceruse îndepărtarea totală din serviciu a merituosului funcționar. Este o deducție logică, deoarece în continuarea „Deciziei” se menționează: „În ce privește îndepărtarea din serviciu a D-lui Vătășescu, cerută de sindicat prin adresa sus-menționată, ne declinăm competența, înaintând adresa Sindicatului forurilor superioare”⁴⁰. Textul face referire la adresa nr. 345 din 28 mai 1947 a „Sindicatului” respectiv care, între altele, face cunoscută *excluderea* din organizațiile profesionale a lui Ioan A. Vătășescu. Puterea acestui „Sindicat” era lege din moment ce, la un interval de numai două zile, rectorul l-a demis pe loialul înalt funcționar.

³⁷ Liviu Gomboș, doctor în drept, i-a succedat, la 30 mai 1947, lui Ioan A. Vătășescu ca Secretar General al Universității „Regele Ferdinand I” din Cluj.

³⁸ Decizia Rectoratului Universității din Cluj, Dosar personal Ioan A. Vătășescu, Serviciul Arhive, Direcția Patrimoniului Cultural a Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, f.n.

³⁹ Emil Petrovici (1899-1968), lingvist, profesor universitar, rector al Universității din Cluj (1945-1951), membru al Academiei Române (1945).

⁴⁰ Decizia Rectoratului Universității din Cluj, Dosar personal Ioan A. Vătășescu, Serviciul Arhive, Direcția Patrimoniului Cultural a Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, f.n.

Ca director al Colegiului Academic⁴¹, post pe care i se permitea să funcționeze în continuare și la care se face referire în „Decizie”, Vătășescu a rezistat aproape două luni, mâna puternicului „Sindicat” eliminându-l complet din structurile Universității din Cluj. Nu a contat deloc munca îndelungă și prestația de calitate pe care Ioan A. Vătășescu a depus-o în cariera sa de funcționar superior.

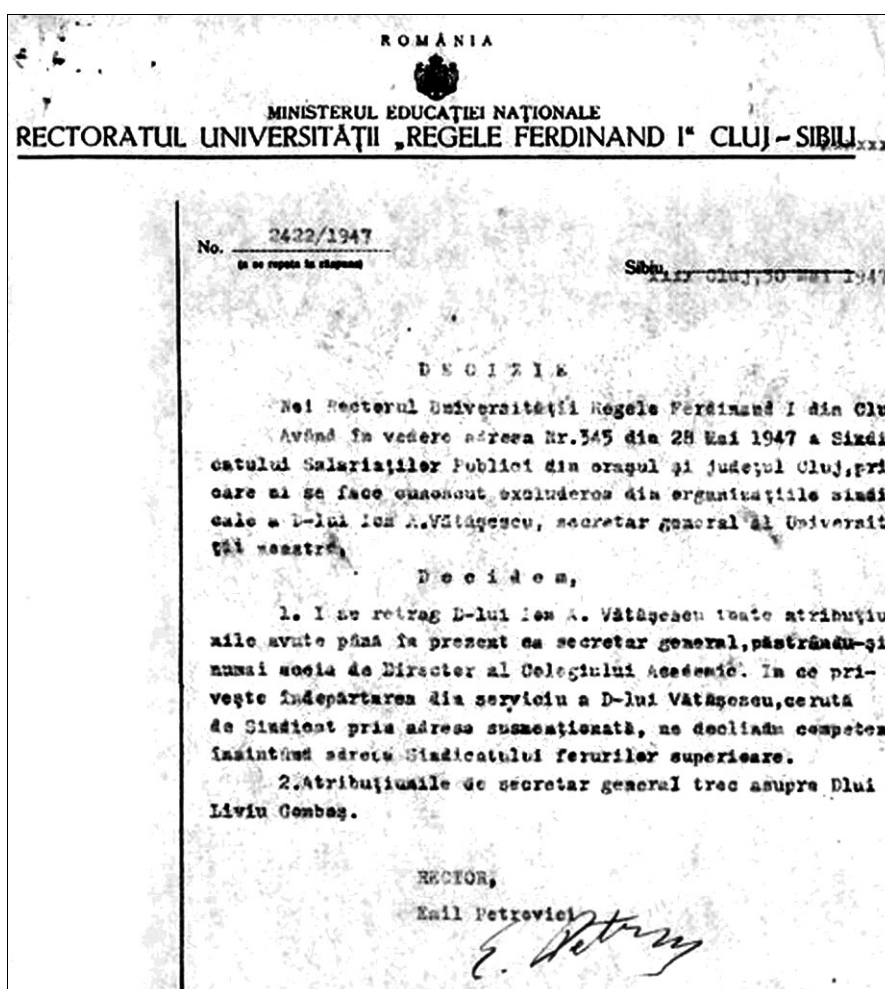

Fig. 3. Decizia Rectoratului Universității din Cluj de a-i retrage lui Ioan A. Vătășescu atribuțiile de secretar general al Universității la cererea Sindicatului Salariaților Publici din orașul și județul Cluj (Sursa: Dosar personal Ioan A. Vătășescu, Serviciul Arhive, Direcția Patrimoniului Cultural a Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca).

⁴¹ Ioan A. Vătășescu a fost director al Colegiului Academic în perioadele 1936-1940 și 1945 – iulie 1947, când „a fost licențiat” din această funcție de Ministerul Învățământului (Ioan A. Vătășescu, *op. cit.*, p. 4).

Contribuții la organizarea Universității clujene

Din documentul olograf la care am făcut referire – *Scurtă autobiografie* – aflat în serviciul Arhive din cadrul Direcției Patrimoniului Cultural Universitar a Universității „Babeș-Bolyai”, am identificat realizările remarcabile ale fostului secretar general⁴², după cum le-a consemnat el însuși, astfel: reorganizarea, sistematizarea și simplificarea serviciilor administrative centrale ale Universității; organizarea și conducerea Colegiului Academic, inclusiv a Cantinei și a Serviciului de oaspeți străini. Pentru acest serviciu „onorific”, deci neretribuit!, Vătășescu trimite pe cititor la *Anuarul Universității* pe anul 1938/39, p. 341-355, unde se face referire la munca depusă de el. *Anuarul* menționează:

Această instituție fiind un serviciu al Rectoratului, administrația și conducerea ei a fost încredințată Dlui Ioan A. Vătășescu, Secretarul General al Universității, care, în această calitate, a fost ajutat de Dna Victoria I. Vătășescu în multiplele ramificații ale activității Colegiului de competență feminină (întregul serviciu al oaspeților precum: confortul și gustările, normativile estetice și gospodărești ale clădirii, aranjarea banchetelor, îngrijirea pregătirii bufetelor la baluri, ornamente, conducerea cantinei [meniu, personal etc.])⁴³.

Ca urmare, „Comisia Căminelor [...] a hotărât «să se exprime Dlui I. A. Vătășescu mulțumiri pentru frumosul rezultat obținut în primul an de funcționare a Cantinei în localul Colegiului» [anul 1938/1939 – n.n.]”⁴⁴. În lista activităților sale se adaugă asigurarea în bune condiții a refugieiului Universității clujene la Sibiu și Timișoara, consecutiv Dictatului „nedrept” de la Viena (30 august 1940); organizarea activității neîntrerupte a Universității (1940-1945), precum și „readucerea și reinstalarea instituției la Cluj” (1945-1946), calificată drept „excepțională și de ample proporții în timp și spațiu”⁴⁵; publicarea sub semnătura sa de articole, studii, sinteze, cărți, precum și a „celor treisprezece *Anuare* ale Universității pe timpul de la 1926-1942”, an de an dezvoltate ca vaste lucrări „a câte 220-800 pagini un volum”⁴⁶! Referitor la acest ultim aspect, autorul afirmă cu modestie că pentru asigurarea unei mai bune vizibilități externe a Univer-

⁴² *Ibidem*, p. 4-8.

⁴³ Florian Ștefănescu-Goangă, *Anuarul Universității Regele Ferdinand I din Cluj 1938-1939*, Cluj, Tipografia „Cartea Românească”, 1940, p. 351.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 354.

⁴⁵ Ioan A. Vătășescu, *op. cit.*, p. 5.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 7.

sității clujene, „începând din anul 1932, i-am adăugat [Anuarelor – n.n.], tot din proprie inițiativă, un Rezumat analitic în limba franceză”⁴⁷.

Pentru uzul studenților, a publicat, în 1928, *Călăuza studentului la Cluj/Guide de l'étudiant à Cluj* (263 p.+1 planșă), actualizată anual, despre care afirmă: „[Este] prima lucrare de acest gen în învățământul superior românesc, publicată pe cont propriu [...] și larg răspândită în țară gratuit sau sub cost”, considerându-l un „fruct al experienței dobândite [...] pe cont propriu la Universitățile de seamă din străinătate”, remarcând că acolo „astfel de lucrări sunt opera unui birou aparte de Secretariat”, apreciind, în final, că „această Călăuză a adus mari servicii generațiilor de studenți care s-au succedat din 1929-1940 [...], ceea ce a contribuit la bunul renume al instituției”⁴⁸.

În aceeași direcție, pe linia contribuției lui Ioan A. Vătășescu pentru creșterea „vizibilității” universității clujene, el menționează că a publicat în 1939 un larg articol documentar în limba franceză despre Universitatea din Cluj, „în revista «Latinitas» din Paris”⁴⁹. De asemenea, a semnat, în ianuarie 1944, la Sibiu, lucrarea *L'Université roumaine réfugiée de Cluj. Créations, organisation, activité*⁵⁰, în care descrie avatarurile refugiului și organizării activității, fără întrerupere, în noile spații de la Sibiu și Timișoara, urmare a Dictatului de la Viena. Lucrarea a avut ecou în străinătate, fapt dovedit, menționează el în autobiografie, de scrisoarea filologului romanist suedez Alf Lombard⁵¹, adresată lui la 31 martie 1944. Alf Lombard, fost membru corespondent (1947) și de onoare al Academiei Române, ales *post-mortem* (1992), îi scria printre altele:

Este o mare nedreptate aceea din august 1940 care a necesitat această deplasare – provizorie, să sperăm. O nedreptate revoltătoare, permiteți s-o spună un prieten al cauzei Dvs., un prieten care, în îndepărtata Suedie, nu pierde nicio ocazie pentru a face înțeleasă, pentru a face să vorbească faptele și pentru a face astfel să strălucească simplul adevăr⁵².

Între studiile proprii, Ioan A. Vătășescu menționează și „o lucrare [...] pentru uz restrâns”, privitoare la înființarea, organizarea și realizările Universității românești din Cluj „pe timpul de la 12 mai 1919 – 12 mai

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ *Ibidem*, p. 5-6.

⁴⁹ *Ibidem*, p. 7.

⁵⁰ *Ibidem*.

⁵¹ Alf Lombard (1902-1996), lingvist, profesor universitar suedez, prieten al României, membru corespondent (1947) și de onoare (1992) al Academiei Române.

⁵² Ioan A. Vătășescu, *op. cit.*, p. 7-8.

1933”⁵³, întocmită la cererea ministrului regal al Afacerilor Străine Nicolae Titulescu⁵⁴, „pentru documentarea sa în faimosul proces al optanților grofi maghiari de la Geneva”⁵⁵. „În domeniul bibliotecii”, experiența lui „îndelungată”⁵⁶ i-a facilitat „contactul strâns și de lungă durată cu biroul internațional de schimburi interuniversitare”, materializat prin „schimbul de teze și lucrări științifice”⁵⁷. De numele lui Vătășescu se leagă și organizarea la Rectorat a „Bibliotecii de informații și documentare”⁵⁸ în domeniul învățământului superior, nucleul viitorului Oficiu Universitar, fapt „elogios apreciat de Rectorul Universității din Paris, profesorul Sébastien Charléty”⁵⁹, precum și de Senatul Universitar. De asemenea, menționează că a avut grijă de organizarea unei biblioteci în Sala de lectură a Colegiului Academic și de publicarea an de an, în *Anuarul Universității*, a unui capitol asupra Bibliotecii Universității în care – afirmă autorul – „am stăruit în fiecare an, cu material de orientare continuativă” asupra „publicațiilor personalului științific al bibliotecii, conferințele bibliotecarilor, lucrărilor în bibliotecă (catalogul alfabetic, catalogul topografic, catalogul pe materii, creșterea contribuțiilor, circulația cititorilor, arhiva istorică, expoziții, biblioteca populară)”⁶⁰.

După ce a fost îndepărtat din structurile învățământului superior, inclusiv din poziția de director al Colegiului Academic, în iulie 1947, Ioan A. Vătășescu a reușit să ocupe în anul școlar 1947/1948 o catedră la Liceul de Fete nr. 3 din Cluj, apoi, începând din 1948 și până în 1954 – când a redactat *Scurta autobiografie*, piesă indispensabilă la acea vreme a demersului său pentru angajarea ca bibliotecar la Institutul Medico-Farmaceutic din Cluj – a funcționat la Școala Medie Tehnică nr. 1 din Câmpina. Referindu-se la acest ultim aspect, fostul secretar general al Universității din Cluj declară:

Coborând de la Cluj la Câmpina, odată cu marea reformă a învățământului din 1948, am trecut de la învățământul de sus la învățământul de jos. Aici, după ce am adus contribuții proprii la organizarea și dirijarea întinsei

⁵³ *Ibidem*, p. 6.

⁵⁴ Nicolae Titulescu (1882-1941), jurist, diplomat, profesor universitar, membru al Academiei Române (1935), ministru al Afacerilor Străine (1927-1928, 1932-1934 și 1934-1936), președinte al Ligii Națiunilor de la Geneva (1930, 1931).

⁵⁵ Ioan A. Vătășescu, *op. cit.*, p. 6.

⁵⁶ *Ibidem*, p. 9.

⁵⁷ *Ibidem*.

⁵⁸ *Ibidem*, p. 10.

⁵⁹ Sébastien Charléty (1867-1945), istoric, profesor universitar francez, rector al Universității din Paris (1927-1937). A vizitat Universitatea „Regele Ferdinand I” din Cluj în zilele de 26-27 noiembrie 1934 (Florian Ștefănescu-Goangă, *op. cit.*, p. 17).

⁶⁰ Ioan A. Vătășescu, *op. cit.*, p. 10-11.

rețele de școli profesionale și ale școlilor de calificare aparținând fostei Petrolifere Muntenia (1948-1950) pentru care am fost evidențiat și premiat, am trecut ca profesor de limba română la școala profesională nr. 1 din Câmpina, unde funcționez și azi [21 noiembrie 1954 – n.n.]⁶¹.

Din textul de mai sus, transpar regretul îndepărtării lui din Cluj – „coborând de la Cluj la Câmpina” –, ironia puțin mascată – „odată cu marea reformă a învățământului din 1948”, în fapt o epurare în cel mai pur stil stalinist, sau – „am trecut de la învățământul de sus la învățământul de jos”!, dar și calitățile lui organizatorice.

Privitor la viața de familie, la mijlocul anilor 1930 Ioan A. Vătășescu s-a căsătorit cu Victoria I. Marin, „fiică de mic funcționar”⁶², ține el să precizeze în „Autobiografie”, asumându-și voit limba de lemn ca o modalitate de autoapărare, aceea a originii „sănătoase” în accepțiunea proletcultistă a vremii, pe de o parte, și de acomodare la realitatea comunistă cu clișeele ei discursive, pe de altă parte. Soția lui s-a născut la 5 ianuarie 1912 la Rotbav (Brașov), fiind profesoară. Cuplul a avut două fiice: Maria-Lorena (n. 1936) și Liana-Dacia (n. 1938), absolvente ale Universității de Medicină și Farmacie din Cluj, în legătură cu care fostul secretar general al Universității „Regele Ferdinand I” din Cluj a redactat memoriul său, pentru angajarea ca bibliotecar la Institutul Medico-Farmaceutic din Cluj, unde fiicele erau studente. Maria-Lorena s-a stabilit în Franța, la Paris, unde a profestat medicina, iar Liana-Dacia a făcut același lucru la București. După moartea soțului survenită în 1980, Victoria Vătășescu, mama celor două, s-a stabilit la fiica cea mare, în Franța.

Pe lângă calitățile lui Ioan A. Vătășescu reliefate mai sus, se adaugă și aceea de părinte grijuliu, căci demersul său pentru angajare la Institutul Medico-Farmaceutic din Cluj, către care „se îndreaptă gândul meu de fiecare ceas”⁶³, cum declara el însuși, a fost animat de interesul său „arzător de a fi călăuza, susținătorul și îndrumătorul fiicelor mele la Cluj”⁶⁴, îndrăznind, cu modestie, să o ceară ca o compensație – „așa cum sunt identificat că am fost pentru atâtea generații de studenți”⁶⁵. Cu o sinceritate dezarmantă, „petentul” își justifică demersul fiind „mânat” și de o „năvalnică dorință sinceră, cinstită și stăruitoare” ca să-și „dăruiască” experiența acumulată, învățământului medico-farmaceutic clujean. Pentru Biblioteca acestuia, spre care a întreprins demersuri ca să fie angajat ca

---

⁶¹ *Ibidem*, p. 14.

⁶² *Ibidem*, p. 1.

⁶³ *Ibidem*, p. 15.

⁶⁴ *Ibidem*.

⁶⁵ *Ibidem*, p. 14.

bibliotecar, afirma că: „Nutresc un plan de mari proporții pentru reorganizarea, înzestrarea, sistematizarea și conducerea acestei biblioteci și alte lucrări anexe [...]”⁶⁶.

Activitatea secretarilor generali ai Universității „Regele Ferdinand I” din Cluj, între emulație identitară și alteritate proletcultistă (1919-1947)

Din cele expuse mai sus, se poate creiona profilul lui Ioan A. Vătășescu, acest destoinic funcționar superior, care, prin eforturi proprii, prin meritocrație, a reușit să se ridice de jos, prin muncă cinstită și tenace, la demnitatea de înalt funcționar universitar.

În al doilea deceniu de funcționare, Universitatea „Regele Ferdinand I” din Cluj a înregistrat progrese instituționale și materiale remarcabile, făurindu-și o zestre frumoasă, aidoma întregii țări care a cunoscut o dezvoltare excepțională: institutele Universității și-au edificat imobile proprii, în 1920 s-a relocat Grădina Botanică pe un nou amplasament de 14 ha după planuri elaborate de Alexandru Borza, mărindu-și colecțiile și edificându-și Muzeul Botanic (1930-1935), s-a fondat (1931) și s-a amenajat Parcul Sportiv la inițiativa rectorului Iuliu Hațieganu (1930-1931, 1941-1944), care astăzi îi poartă numele, s-a construit clădirea modernă a Colegiului Academic, edificiu emblematic al Clujului interbelic etc. Dezvoltarea pe care a luat-o Universitatea a fost însă frântă în urma triumfului politicilor revizioniste ale unor state, materializate prin Dictatul de la Viena, care a impus României cedarea Transilvaniei de Nord-Vest Ungariei, a declanșării celui de-al Doilea Război Mondial și apoi a intrării țării în sfera de influență sovietică. Astfel, pentru o perioadă, ea a cunoscut avaturile refugului la Sibiu și Timișoara, apoi reîntoarcerea la Cluj, însă în condițiile ocupației sovietice, deosebit de agresive. De aceste realizări și evenimente se leagă și numele secretarului general al Universității, Ioan A. Vătășescu. El se înscrie astfel în galeria secretarilor generali ai Universității clujene, a „Fondatorilor”, care și-au legat numele de dezvoltarea și consolidarea ei instituțională, galerie din care mai fac parte Dr. Ștefan Jarda⁶⁷ și Dr. Constantin Jurcan⁶⁸.

⁶⁶ *Ibidem*, p. 14-15.

⁶⁷ Dr. Ștefan Jarda (1883-1927), jurist, întâiul secretar general al Universității Daciei Superioare din Cluj (1 octombrie 1919 – 6 martie 1927). Vezi Alexandru Păcurar, „Dr. Ștefan Jarda, the First Secretary General of the University of Superior Dacia in Cluj”, în *Philobiblon. Transylvanian Journal of Multidisciplinary Research in Humanities*, no. 1, vol. XXIII (2018), p. 73-92.

⁶⁸ Dr. Constantin Jurcan, jurist, al doilea secretar general al Universității din Cluj (suplinitor de la 19 martie 1927 și apoi numit definitiv la 1 iunie 1927 – la pensionare,

Petru Poantă descria momentul preluării Clujului în administrație românească, în 1918:

Clujul are o remarcabilă textură urbanistică și o comunitate aflată în momentul ei de euforie crepusculară. Oraș al aristocrației maghiare și conectat la civilizația central-europeană, el pare acum inaccesibil oricărui alt mod de administrare și intruziunii unor mentalități străine. Românii nu vor avea, însă, comportamentul acreditat istoric al conchistadorilor. Ei transformă Clujul într-un model al democrației de tip occidental, legiferând structura lui cosmopolită și încercând să armonizeze diferențele, etnice sau de orice altă natură. Astfel se naște o lume doldora de idei, atât teoretice, cât și practice, și asta mai ales în mediile universitare⁶⁹.

În acest cadru evocat mai sus, numeroase momente din perioada de activitate a primilor doi secretari generali ai Universității, juriștii Dr. Ștefan Jarda și Dr. Constantin Jurcan, pe care au închinat-o fundamentării învățământului superior românesc în Transilvania, a slujirii colectivității academice românești în formare, au fost deosebit de încărcate, fiind încă nerostuite după vidul creat de administrația maghiară⁷⁰. Era perioada

[...] când toate trebuiau făcute din nou căci vremurile nouă cereau forme nouă; când trebuiau făcute repede, căci studenții dornici de învățătură băteau la porțile întâiei Universități românești în Dacia superioară; când trebuiau făcute temeinic, căci se punea temelia alcătuirii viitoare. Ștefan Jarda era la postul său de muncitor ce nu cunoștea odihna⁷¹.

Mai mult de atât, întâiului secretar general al Universității din Cluj, Dr. Ștefan Jarda, care a dat dovadă de un remarcabil simț civic și de patriotism pus în slujba Națiunii, i se recunoaște meritul că venind la Cluj în 1919, „în această mică insulă românească, înconjurată de o mare streină, a înțeles și rostul societății românești și în special a [1] intelectualului român așezat la Cluj, de a lărgi insula românească și de a cuceri din terenul orașului câte o așezare pentru fiecare familie românească”⁷².

Toți secretarii generali au fost deopotrivă secretari ai Comisiunii căminelor universitare, poziție din care au putut sprijini social pe studenți.

---

31 martie 1937). Doctor în Drept al Universității maghiare din Cluj, după absolvire a intrat în serviciul public (1 octombrie 1898); la sfârșitul carierei a fost secretar general al Universității clujene. Vezi Alexandru Păcurar, *op. cit.*, p. 392.

⁶⁹ Petru Poantă, *op. cit.*, p. 5.

⁷⁰ Alexandru Păcurar, *Dr. Ștefan Jarda...*, p. 91.

⁷¹ *Cuvântările rostite la înmormântarea lui Dr. Ștefan Jarda, secretar general al Universității din Cluj, fost secretar al Fondurilor grănicerești din Năsăud, Bistrița, Tipografia Națională G. Matheiu, 1927*, p. 10.

⁷² *Ibidem*, p. 13.

Dacă lui Dr. Ștefan Jarda i s-a recunoscut explicit rolul fortificării românismului în Transilvania, pentru Dr. Constantin Jurcan, pensionat în primăvara anului 1937, nu s-a găsit încă răgazul de a-i aprecia activitatea. Reamintesc rolul său determinant în afirmarea Colegiului Academic, înființat în 1926, dar care a cunoscut dezvoltarea materială amplă în timpul îndelungatului rectorat al profesorului Florian Ștefănescu-Goangă (1932-1940), a cărui mână dreaptă a fost. El s-a implicat în organizarea Sărbătorilor prilejuite de împlinirea unui deceniu de activitate a Universității, din 1930, a fost secretarul Oficiului de editură, înființat în 1934, cu rol în publicarea cursurilor universitare. De asemenea, el și-a pus întreaga experiență în organizarea manifestării de solidaritate a reprezentanților parlamentelor statelor Micii Înțelegeri (Regatul Iugoslaviei, Cehoslovacia și România), desfășurată în decembrie 1936, la Universitatea clujeană, ca răspuns la acutizarea manifestărilor revizioniste.

Pentru Ioan A. Vătășescu, victima epurărilor politice din Universitate din primăvara-vara anului 1947, în contextul politic de comunizare a țării sub oblăduirea ocupantului sovietic, nici nu s-a pus problema unei astfel de recunoașteri, din contră! Dacă în primăvara anului 1937, când a fost numit secretar general al Universității, nu se mai punea atât de acut problema întăririi românismului la Cluj (ponderea demografică a românilor fiind într-o vizibilă creștere)⁷³, Ioan A. Vătășescu s-a orientat spre întărirea culturii latine, respectiv franceze la Cluj. Și a avut două motive: atitudinea admirativă față de Franța, unde urmasii și își desăvârșise studiile, pe de o parte, iar pe de altă parte, pentru menținerea vie a „spiritului de la Versailles”, într-o perioadă de exacerbare a acțiunilor statelor revizioniste. În acest sens, un aspect inedit privind activitatea sa a fost descoperit de cercetătoarea Ana-Maria Stan⁷⁴, anume acela de propagare a limbii, culturii și civilizației franceze la Cluj. Este de remarcat că fostul secretar general nu a menționat acest aspect în *Scurta autobiografie* redactată în 1954, fapt explicabil dacă ne gândim că, numai cu câțiva ani în urmă, Legația Franței de la București fusese acuzată de „spionaj”! Contextualizând, autoarea afirmă că

[...] efortul elitei academice și profesionale stabilite în urbea de pe Someș s-a canalizat asupra transformării Clujului într-un focar regional de cultură

⁷³ Situația social-politică și administrativă a românilor din Ardealul de Nord se va modifica însă după scurt timp, iar imediat după ce România a fost silită să accepte Dictatul de la Viena (30 august 1940), presa maghiară clujeană titra la unison „Kolozsvár a miénk!” (Clujul e al nostru!).

⁷⁴ Ana-Maria Stan, *Aspecte din activitatea francofonă și francofilă a „Cercului Ronsard” în Clujul interbelic*, în revista „Țara Bârsei”, nr. 8, Brașov, 2009, p. 195-199.

românească și latină, menit să faciliteze integrarea Transilvaniei în statul român prin atragerea cât mai multor tineri la studii și perfecționare⁷⁵.

În această emulație încadrăm dorința arzătoare a lui Vătășescu de inserare a lui în insula de românism și latinitate clujene, care se afirmă cu vigoare crescândă în epocă.

Printre multitudinea de societăți științifice, artistice și culturale care au funcționat în orașul de pe Someș în perioada interbelică, un loc aparte îl ocupă Asociația Transilvăneană pentru propagarea limbii și culturii franceze, cunoscută sub numele de „Cercul Ronsard”⁷⁶.

Creat în decembrie 1922, la inițiativa savantului Emil Racoviță, „Cercul Ronsard” a fost prezentat încă de la început ca „un organism curat cultural», deschis deopotrivă bărbaților și femeilor, «oameni cultivați, de orice naționalitate», [...] având să fie locul de întâlnire al celor pasionați de spiritual francez”⁷⁷. Registrul contabil din 1938 al acestui cerc cultural dovedește existența

[...] a doi profesori angajați și plătiți lunar cu un salariu pentru a predă cursuri practice de franceză [...]. Unul dintre aceștia era secretarul general al Universității clujene, Ioan A. Vătășescu, care avea studii de limba franceză, iar celălalt era profesorul Henry Michel, unul dintre membrii Misiunii Universitare franceze din România, care venise să predea franceza la liceele din Transilvania⁷⁸.

Aportul nostru la „limpezirea” unor aspecte bio-bibliografice din viața și activitatea lui Ioan A. Vătășescu se dorește o contribuție recuperatorie, precum și o invitație la cercetarea vieții și activității acestei personalități a Universității clujene, care merită o monografie exhaustivă, cu atât mai mult cu cât, dintr-o regretabilă superficialitate, el nu a fost menționat în dicționarul *Clujeni ai secolului 20*⁷⁹ al personalităților clujene.

---

⁷⁵ *Ibidem*, p. 195.

⁷⁶ *Ibidem*.

⁷⁷ *Ibidem*, p. 196.

⁷⁸ *Ibidem*, p. 198.

⁷⁹ Tiberiu Iancu (coord.), *Clujeni ai secolului 20*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2000.

**Ioan A. Vătășescu (1897-1980), General Secretary of
“King Ferdinand I” University at Cluj. Bio-bibliographic approaches
(Summary)**

Keywords: *Ioan A. Vătășescu, University of Cluj, general secretary, purge, autobiography, librarian, Medical-Pharmaceutical Institute of Cluj.*

Ioan A. Vătășescu (1897-1980) follows brilliantly the series of general secretaries of the University of Cluj, after Ștefan Jarda, PhD (1919-1927) and Constantin Jurcan, PhD (1927-1937) performed a meritorious activity for more than a decade (1st of April 1937 – 30th of May 1947). With both parents dying during his childhood, Ioan A. Vătășescu proved to be thirsty for learning, so that he completed his high-school studies in France, where he also attended university studies of Letters, crowned with a PhD obtained in 1934 at Sorbonne University in Paris. As early as 1922, he entered the Romanian public service, he succeeded by meritocracy to occupy the dignity of General Secretary of the University “King Ferdinand I” in Cluj. He is the author of articles, guides and reports of great expanse, much appreciated. In the heavy moments of the university’s refuge in Sibiu and Timișoara (September 1940) and then at its return to Cluj (summer-autumn 1945), he organized with responsibility these large-scale actions.

His professional evolution was woven with that of the University “King Ferdinand I”, knowing an upward evolution until the “decade of collapse” (1940-1950). Acceding to the dignity of the General Secretary during the period of the university’s most extensive development, when the dawn of progress was promising, both personally – he had a family, two daughters, not incidentally named Maria-Lorena and Liana-Dacia – and professionally/institutionally. The University recorded an unprecedented material expansion, like the entire country, and Vătășescu, advanced as General Secretary, devoted himself to its own prosperity. Remarkable is his contribution to the fortification of Latin culture, namely the French one, in Cluj, as well as the fight against increasingly frequent revisionist manifestations since the late 1930, which culminated with the yielding of north-west Transylvania. In the first part of September 1940, he organized the evacuation and refuge of the University in Sibiu and Timișoara, as well as its return to its place in the town on Semeșul Mic river in the summer and autumn of 1945; an extremely difficult process due to the Soviet occupation, to the country’s sovietisation and to the exacerbation of proletarian internationalism, which would ultimately be fatal, marking the end of a beautiful career in public service. In this context, he was unfairly dismissed from the structures of the university, in full creative maturity; afterwards, he retreated and practised in Câmpina.

In 1954, he had a failed attempt at being hired as a librarian at the Medical-Pharmaceutical Institute in Cluj, which, in his *Short Autobiography*, describes his professional trajectory. This handwritten document, as well as the discussion with one of his daughters, allowed us to complete his bio-bibliography and to introduce it to the public circuit.

